

Geen ontheffingen meer voor verboden bijengif

EEN IMKER VERZORGT ZIJN BIJENVOLKEN AAN DE RAND VAN EEN AKKER MET BLOEIEND KOOLZAAD IN NIEUWOLDA, GEMEENTE OLDAMBT, GRONINGEN. FOTO MARCEL BERENDSEN, ANP

Europees Hof • Verboden bestrijdingsmiddelen, zoals zeer schadelijke neonicotinoïden, mogen ook niet meer via een omweg worden toegelaten.

ONNO HAVERMANS

Het Europese Hof van Justitie oordeelde vorige week dat lidstaten het gebruik van verboden gewasbeschermingsmiddelen niet alsnog mogen toestaan voor zaaigoed. Ook zaad dat al behandeld is met verboden middelen mag niet de grond in. Via die omweg kunnen bijvoorbeeld neonicotinoïden, ook wel bijengif genoemd, alsnog in het milieu terecht komen. Die zijn zeer schadelijk voor bestuivende insecten en mogen daarom alleen nog in afgesloten kassen worden gespoten.

Landen kunnen een ontheffing verlenen als het echt niet anders kan,

maar die mogelijkheid is inmiddels eerder regel dan uitzondering. Dat bleek recent uit onderzoek van Pesticide Action Network (Pan) Europe.

Een Belgische imker maakte vier jaar geleden, samen met Pan Europe en de Waalse vereniging Nature & Progrès Belgium, bezwaar tegen het gebruik van zaaizaad voor suikerbieten, wortelen, sla en witlof waarop een coating zit met de werkzame stoffen clothianidine en thiamethoxam. De Europese goedkeuring van deze neonicotinoïden is in 2019 verlopen.

Omdat de Belgische staat, bietenboeren en suikerfabrikanten volhouden dat de ontheffing nodig is, vroeg de Raad van State in België het Europese Hof twee jaar geleden om een zogeheten prejudiciële beslissing, een uitspraak hoe Europese regelgeving moet worden uitgelegd.

Dat oordeel ligt er nu: is een middel uitdrukkelijk verboden, dan mag het ook niet via de omweg van een ontheffing worden toegelaten. En dat gaat verder dan alleen de Belgische suikerbietenteelt.

De Europese rechter wijst op het voorzorgsbeginsel, dat moet garanderen dat stoffen of middelen die op de markt worden gebracht niet schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen en dieren of voor het milieu. Ook benadrukt het hof dat lidstaten verplicht zijn 'om alle nodige maatregelen te nemen om de bestrijding van plagen met lage pesticideninzet te bevorderen en waar mogelijk voorrang te geven aan niet-chemische methoden'.

De uitspraak is een steuntje in de rug voor de Europese Commissie, die in Brussel steeds meer weerstand oproept met haar plannen voor de halvering van het pesticidengebruik in Europa in 2030. De oorlog in Oekraïne en de zorg over voedselzekerheid wakkert het verzet van lidstaten en Europarlementariërs aan.

Haaks daarop staat het burgerinitiatief Red Boeren en Bijen, waarover het Europees Parlement vandaag een hoorzitting houdt omdat een petitie van de groepering door meer dan één miljoen Europeanen is ondertekend. Red Boeren en Bijen houdt een pleidooi om bestrijdingsmiddelen nog verder terug te dringen, met 80 procent in 2030 en volledig in 2035.

Cocktaileffect

De Wageningse hoogleraar Violette Geissen zal op de hoorzitting uitleg geven over de stand van zaken in het onderzoek naar gifresten en het cocktaileffect van middelen op mensen en het milieu. De Franse boer Jean-Bertrand Lozier legt uit hoe hij zijn pesticidengebruik met 80 procent verlaagde terwijl de oogst gelijk bleef, zijn opbrengst hoger werd en de werkdruk lager.

En de Wageningse onderzoeker voedselsystemen Jeroen Candel licht de petitie toe, die hij half december opstelde en die inmiddels ook door bijna achthonderd wetenschappers is ondertekend. Hij doet een beroep op de Europarlementariërs om de Europese plannen niet af te zwakken, maar aan te scherpen.

De voedselzekerheid komt niet in gevaar door het terugdringen van pesticidengebruik, maar door biodiversiteitsverlies en klimaatverandering, betoogt Candel. Vijftig jaar na de landbouwtransitie van de eerste Europese landbouwcommissaris Sicco Mansholt is het tijd voor een nieuwe omslag, naar een duurzame en circulaire landbouw zonder uitstoot.
